

Sabahatin Ali

SENKE NAD KUJUDŽAKOM

Otvorena knjiga



Beograd, 2026.

Naslov originala:
Sabahattin Ali
Kuyucaklı Yusuf

Prevod sa turskog:
Aleksandra Hadži Bošković

This book has been published with the support of the Ministry of Culture and Tourism of Republic of Turkey in the framework TEDA Program.

Ova knjiga je objavljena uz podršku Ministarstva kulture i turizma Republike Turske, o ukviru programa TEDA.

Translation Copyright © za ovo izdanje Otvorena knjiga

Sabahatin Ali

SENKE NAD KUJUDŽAKOM

Prvi deo

1

U jesen 1903. godine, jedne kišne noći, razbojnici upadoše u selo Kujudžak nedaleko od sela Nazili u provinciji Ajdin i ubiše muža i ženu.

Sutradan, kajmakam Salahatin-beg zajedno sa javnim tužiocem i lekarom otišao je da lično istraži slučaj. Budući da je komandir žandarmerije bio na odsustvu, pratili su ih samo jedan stariji vodnik i trojica žandarma.

Sa njihovih crnih jagnjećih kalpaka (i s doktorovog fesa) slivale su se kapi kiše u šarenim mlazevima, iscrtavajući čudne šare niz slepoočnice, pre nego što bi se skupile ispod brade kapajući im na grudi.

Kišne kapi koje su padale po mokrim vrbama i stablima konopljike sa obe strane puta, proizvodi-le su tihu, melanholičnu, šuštavu melodiju, dok su konjske kopite ispuštajući škripave i drobljive zvuke, ostavljale nepravilne tragove po vlažnom pesku.

Što su se više približavali selu, menjao se i drvored. Sad su se s obe strane puta uzdizale smokve i orasi, obrazujući guste, tamnozelenе zidove, dok su na nekim mestima ogromni orasi formirali prirodne svodove.

Prizor povorke koja je, tog tmurnog i kišovitog dana, tiho i nečujno napredovala kod čoveka je stvarao nehotičan nemir. Kajmakamu, iako nije imao više od trideset pet godina, ispod kalpaka su već viri-

le sede vlasi kose. Jahao je na čelu povorke, pognute glave i pogleda uprtog u mokre i šiljate uši svog konja.

Javni tužilac koji je bio sa njegove desne strane, nesigurno i pomalo bojažljivo klatio se na svom konju, uporno pokušavajući da kresne upaljač i zapali cigaretu. Doktor, međutim, beše opušten i prekaljen čovek. Znao je lepo da svira tambur; a sada je, dok su mu se niz brkove slivale kapi vode, tiho zviždukao instrumentalnu kompoziciju za saz od učitelja Nikolakija kojom se u poslednje vreme bavio.

Iza njih su jahala četvorica žandarma, zaogrnuti svojim kišnim kabanicama, sa martinkama koje su im bile ukrštene preko leđa. Kako su im kabanice dosezale sve do konjskih sapi, spajajući konjanika u crnom, krznenom ihramu¹ sa njegovim konjem, ličili su na jedno biće.

Nakon skoro dva sata, stigli su u Kujudžak. Blatnjave ulice bile su puste; samo je jedna bosonoga devojčica sa prutom u ruci jurila guske koje su neprestano gakale i klepetale svojim blatnjavim kri-
lima, pokušavajući da ih utera u dvorište kroz mali otvor u baštenskoj ogradi. Kada je ugledala konjanike, popela se na gomilu stajnjaka čiji se užegli miris širio nadaleko i, naslonivši štap o stopalo, nastavila da ih pomno posmatra. Kada su konjanici zamakli za ćošak, istog trenu je ostavila guske, bacila prut i potrčala kući.

Ne zadržavajući se, povorka je otišla pravo na mesto zločina, vodeći sa sobom i muhtara². Bila je to

¹ Ogrtač od vune ili pamuka, kakav nose hodočasnici u Meki.

² Starešina gradske četvrti ili sela.

mala kuća s baštom, na kraj sela. Kroz dvokrilna crna vrata ulazilo se u malu baštu punu cveća; nakon dva reda mladica šimšira i nekoliko omanjih stabala kaj-sije stizalo se do drvenih stepenica koje su vodile na sprat. Na vrhu stepeništa uđoše u prvu sobu na koju su naišli, a prizor koji tamo zatekoše sledio im je krv u žilama, čak i žandarmima koji su bili navikli na te stvari.

Odmah po ulasku, sa desne strane bio je ormar za skladištenje, a malo dalje, visoka konzola. Na njoj je pod staklenim poklopcem stajao starinski sat, zatim dve petrolejske lampe sa crvenim abažurima, jedno poveće ogledalo u pozlaćenom ramu, a iznad njega na zidu visio je par kubura u koricama. Preko puta, ispred navučenih zavesa koje su zaklanjale prozore, duž celog zida prostirala se niska sećija prekrivena ćilimom, sa jastucima i minderlucima presvučenim pamučnim platnom u uglovima, dok su na jastucima bile maramice sa zlatovezom u obliku mašnica. Između vrata i sećije nalazio se krevet, nogarima okrenut ka vratima; a na njemu jorgan koji je u potpunosti prekrivao krevet, čiji su krajevi blago padali na pod, ispod koga su se jasno ocrtavala dva nepomična ljudska tela.

Zgrušana krv koja se širila od ivice kreveta sve do sredine sobe, obrazujući malu lokvu, ukazivala je na događaje koji su se odigrali u ovoj sobi.

Ali ono što je prisutne užasnulo nije bila ni ta lokva krvi, niti ova dva nepomična tela koja su se ocrtavala pod jorganom; već maleni dečak koji je klečao u uglu sećije, gledajući ih nepomično.

Kajmakam blago zbaci mokri kalpak i pride dečaku, dok je doktor već bio podigao ivicu jorgana i stao da pregleda mrtva tela.

– Ko si ti, sine? – upita kajmakam.

– Ja sam Jusuf!

– Koji Jusuf?

– Etem-agin sin, Jusuf!

Kajmakam prekide sa ispitivanjem kao da je tobože iznenađen. Dečak je bio sin ubijenih.

– A šta ti čekaš ovde?

– Eto, njih čekam! – rukom pokazujući na mrtva tela.

– Koliko si već dugo ovde?

– Od sinoć... Nakon nesreće, otrčao sam da obavestim žandarme, pa se opet vratio. Kako sam mogao da ostavim sirote roditelje same...

– Zar se ne bojiš?

– To su mi otac i majka! Zašto bih se bojao?

– Dakle, bio si prisutan kada se sve to dogodilo?

– Mislim, bio sam u sobi do njih. Probudio me je majčin vrisak. Kada sam otrčao tamo, nevernici su već bili zaklali oca i majku.

– Zar tebi nisu naudili?

– Jedan je i na mene nasrnuo, ali je pritekao drugi odozdo i odveo ga.

– Šta ti je to u ruci?

Dečak odmahnu glavom kao da to ne smatra važnim i pruži ruku:

– Kada sam ušao u sobu, moja majka je još uvek bila živa. Borila se. Ja sam odmah skočio na